

מישור הולך ונעלם

מישורי הלס הטבעיים הולכים ונעלמים מהנוף המדברי של הנגב, בהם גם שדה צין, המשתרע בין קיבוץ שדה בוקר למדרשת בן גוריון. כיצד הפך שדה צין ממישור עשיר בצומח ובחי לשדה קרחות וכיצד חברו התושבים לעובדי הרשות כדי לשקם אותו?

כתב: יבגני קמינסקי

2015. המישור חשוף מצמחייה עקב השפעות האדם

1961. הצפיפות הטבעית של הצמחייה בשדה צין (צילום באדיבות קיבוץ שדה בוקר)

להיכנס לשטח. אבנים גדולות סודרו סביבו, והכניסה אליו והנסיעה בו מתאפשרת עתה, אחרי 20 שנים שבהם התבצעה בו נסיעה פרועה, רק בשבילים מסומנים. השלב הבא יהיה הסדרת שבילי מטיילים שיאפשרו הנאה מקסימלית מהנוף ומערכי הטבע והמורשת הנמצאים בו. במקביל להסדרת השבילים והגבולות יוזמת הרשות, בשיתוף חוקרים מהאקדמיה, מחקרים שיעזרו להבין איזו פעולה נדרשת על מנת לעזור למיני הצומח המדבריים לחזור ולצמוח במקום, כפי שצמחו לפני שני עשורים. מדובר בפעולה שתשבור את קרומי הקרקע האטומה - באופן עדין, כדי להגדיל את יכולת הזרעים להיקלט בה, וכן כדי להגביר את חדירת המשקעים לקרקע. סקר ראשוני שבוצע לאחרונה מצביע על כך ששבירת קרומי הקרקע בצורה קלה ומפוקחת, מגדילה את מגוון מיני הצומח בשדה צין. כולנו תקווה שתוך עשור נוכל לשקם את שדה צין ולהשיב עטרה ליושנה.

הכותב הוא פקח מבואת הצינים, רשות הטבע והגנים

שדה צין, וממישור עשיר בצומח רב שנתי, בחרקים, בזוחלים ובעופות, נוצרו קרחות בקרקע, שהלכו וגדלו עד כדי כיסוי רוב המישור. הסיבות להתדרדרות האקולוגית של המערכת נעוצות, ככל הנראה, בפעילות האדם, שעידד את השטח כקרקע חקלאית במשך שנים רבות, עובדה שגרמה לשינויים בנתיב נגר המים. בנוסף, נסיעה אינטנסיבית של רכבי שטח וכלים מוטוריים על גבי שדה צין הידקה את הקרקע ואטמה אותה, ובכך מנעה מהמים לחדר ולחלחל, ומנעה מזרעי הצמחים להיקלט. שנים מועטות משקעים השפיעו אף הן על השטח.

מעודדים את הצמיחה

כתוצאה מההתדרדרות האקולוגית, ומתוך דאגה לאזור ייחודי זה, חברו רשות הטבע והגנים למועצה האזורית רמת הנגב וליישוביה, וביחד קיבלו החלטה לפעול לאישוש, לשיקום ולהסדרת שדה צין. הצעד הראשון היה יצירת חסימה שתמנע מכלי רכב

הבאים מצפון על כביש 40 לאזור הר הנגב המרכזי אינם יכולים לפספס את המישור רחב הידיים, המשתרע בין קיבוץ שדה בוקר למדרשת בן גוריון. הנוף הנשקף מהמישור עוצר נשימה, ומי שיגיע לקצהו על השביל המסומן, יוכל לצפות על בקעת צין, לראות מצוקים אנכיים בני 250 מטר ממזרח וממזרח, את רכס חתירה מצפון ואת רכס חלוקים ממערב. המישור הזה הוא אחת הכניסות למטיילים המגיעים להר הנגב בכלל ולשמורת טבע מצוק הצינים בפרט. זהו שדה צין, המורכב ברובו מאדמת לס, שעליה גדלה חברת צומח ייחודית. בעקבות החקלאות האינטנסיבית ברחבי הנגב, אימוני צה"ל ושימושי קרקע נוספים, הולכים ונעלמים מישורי הלס הטבעיים מהנוף המדברי של הנגב. זאת אחת הסיבות שחלק משדה צין הוכרז כגן לאומי גן הפסלים, וחלקו האחר נשאר לשימוש חקלאי, שיש בו כרמי זיתים נטועים ושדה תפוחי אדמה. בשני העשורים האחרונים חלה ההתדרדרות במצבו האקולוגי של